

naših planinskih dežel od tega dobička, ako se pri nas državni kot službeni jezik tako raztegne, kakor se sedaj vsak dan godí.

Ali morda to narodno čut nemškega prebivalstva po planinskih deželah toliko povzdiguje, če se nam po oddaljenih kotih cesarstva v Bukovini, na obalih morja ali pa pri nas v Čedah dela, kar bi sami nikdar ne trpeli; ali se mar to vašemu narodnemu ponosu laska, da nam nagajate z jezikom, ako se uže moram naravnost izraziti (živahna pohvala na desni), katerega ne razumemo. Da pa po tem trdna zveza države in splošna zadovoljnost nikakor ne pridobi, ako se krene na taka pota, da vsled tega oboje le trpi, da se splošen napredek ovira, da je zato brezštevilno uradnikov potreba, da je cela gromada prestav iz enega jezika v drugega potrebna, da to vse mnogo časa in velikanske stroške zahteva, katere morajo tudi nemške in planinske dežele plačevati, tega, gospoda moja, morda niste premislili. Mislím, da sem dokazal, da nemški prebivalci nimajo nobenega dobička od izključljivega državnega jezika, mi vsi Nemci pa imamo očitno zgubo od načina, kakor se preimenitno vprašanje v mnogojezični državi obravnava. Kdo ima toraj dobiček od tega? Da! Sedaj mi pride nekaj na misel. Morda, da je za veliko nemško reč, za reč Velikonemčije. Tu pa uže moram reči, gospoda moja, da mož, o katerem mi ne boste dvomili, da spada med največe možé, kar jih je Nemčija v teku stoletij imela, mož, ki je več naredil za velikost Nemčije sam, kakor pa milijoni drugih Nemcev, da se ta mož s politikom, ki jo vi Slovanom nasproti vganjate, nikakor ne strinja, da je ta mož vašo politiko obsodil z besedo, katere ne maram tukaj ponoviti, in da vam po časnikih, ki so od njega navdihnjeni, dan na dan dober svét daje, da ne bi tako napadali Slovanov, temveč da bi s priprosto enakopravnostjo zadovoljni bili in da boste na ta način in le na ta način Avstriji in nemški reči več koristili, kakor pa tako, kot ste do sedaj postopali; in gospoda moja, ta mož, ki je več naredil za Nemčijo kakor milijoni drugih Nemcev in kakor vi vsi skupaj, kaj da je nemški reči koristno in gospod poslanec Tomaszczuk mi bo uže dovolil, da sem teh misli, da Bismark bolje razume, kaj nemškemu narodu koristi, kakor pa on. (Veselost na desni.)

Ako je pa stvar taka, da reči ni potreba in se tudi izpeljati ne dá, ako je ona Slovanom škodljiva, Nemcem pa nič ne koristi, in če je uže celó za velikonemško idejo brezvspešna, potem vas moram pa vendar le vprašati, kak smoter da naj bi imel državni jezik? Predlog grofa Wurmbranda ni drugega nego Geslarjev klobuk, ki ste ga semkaj pripravili, da bi Slované ž njim poniževali (živahen ugovor na levi) in pa da bi jim pokazali, da ptuj rod nad njimi vlada. Je to vprašanje, ki nas na najbolj občutljivi strani zadene in o občutljivosti se ne dá prepirati.

Gospoda moja, občutki so včasih jako vplivni na državno življenje in prav lepo bi vas prosil, ako namreč o Avstriji pošteno mislite, česar se nadjam (čujte! čujte! na desni), da se nam ne dotikate strun, katere se pri nas preveč tresejo, da bi si dopasti dali, kar nas ponižuje in nam enakopravnost krati. Država bi za Boga ne imela nobenega dobička od tega in vi tudi ne.

Gospoda moja, z državnim jezikom je, kakor z državno vero. Državna vera, kar je toliko, kakor vladajoča vera in kjer je ta, ondi je tudi druga, ki se vladati daje, ki se zatira, ki hlapčuje. Da, gospoda, ako je v državnem interesu, da ima samo en jezik, mogoče je tudi, da bi bilo v njegovem interesu, le eno vero imeti. (Ugovor na levi.) Da, gospoda, kakor čndno se vam zdi, vendar ni novo; kdor je imel kedaj zgodovino v rokah, znano mu mora biti, da je bilo po trideset-

letni vojski po celi Evropi znano načelo: „cujus regio, ejus religio“ (čegar vlada, tega vera) in da tudi v našem cesarstvu niso druge vere trpeti hoteli.

Po tem načelu se je pri nas zvršila protireformacija. Kdor pozna zgodovino, čisto nič ne bo dvomil, da je res tako. Pripoznavam pa, da dandanes ne bo nikdo tako neumne misli gojil.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 3. marca. (*Državni zbor; anarhisti.*) Državni zbor pretresa še zdaj, predno preide na razpravo budgeta, marsikatero pomenljive zastanke, in med temi omeniti nam je posebej one postave v brambo upnikov in pa zarubljenih zemljišč, po kateri uže toliko let kličejo kmetje in kmetijske družbe vseh dežel, izrekoma tudi kmetijska družba kranjska. Dolgo so se pričkali med seboj pravdarski doktorji zbornice gosposke in poslaniške, pretekli petek pa je vendar srečno pritrčila tudi zbornica poslancev zadnjemu sklepu gosposke zbornice, tako, da je zdaj le treba še najvišjega potrjenja, in potem takoj stopi v veljavo težko pričakovana postava.

Ravno zdaj razpravlja se in bode razprava jutri dokončana gledé postave zaradi pridobivanja petroleja v Galiciji.

Med tem pa, ko ste samo po dve javni seji državnega zbora na teden, delujejo odseki na vse kriplje. Budgetni odsek je rešil proračun za leto 1884. in temeljito poročilo glavnega poročevalca grofa H. Clama kaže na kratko rečeno, da potrebščine tekočega leta presegajo zalogo za okroglih 40 milijonov, toda ta primanjkaava zadeva redne potrebščine samo s 5 milijoni (toraj za 4 milijone menj kot v preteklem letu), ostalih 35 milijonov pa zadeva stroške za železnice in druge take izredne potrebščine. — Levičarji napovedali so po dr. Sturmju, da bodo tudi letos kakor vsako leto nasprotovali iz rečnih, pa tudi iz političnih razlogov.

Sploh pa so levičarji postali tako pohlevni, da jih je komaj spoznati, so se preveč opekli pri zadnjič sklenjenih obravnavah.

V davkovskem odseku bil je zaupen razgovor o predlogu zaradi delavskih hiš, predloženem po Porthheimu in pa o predlogu Lienbacherjevem zaradi oproščenja hišno-razrednega davka pri praznih hišah. — Enako marljivo delujejo obrtnijski, delniški in še več drugih odsekov.

Tukajšnja policija segla je pretekle dni s krepko roko med anarhiste in posrečilo se ji je na Dunaji zagrabiti prav nevarnega človeka, ki je prišel iz Švice. Pripisuje se mu sokrivda pri umoru policijskega komisarja v Florisdorfu in je baje nameraval ponoviti morebiti enako hudodelstvo. V njegovem stanovanji našla je policija bombo 2 kilograma teško, zato pa ga je policija prijela na ulici, kjer se je dolgo branil, in na policaje streljal; tri je ranil in podili so ga policaji in občinstvo skozi veliko ulic, predno je bilo moč prijeti in premagati ga.

Ob enem prijela je policija več anarhistov v Buda-peštu, obligacij orožanih pri Eisertu, pa žalibog, niso tam našli, kakor se je trdilo začetkom.

Iz Gorice 3. marcija. (Izv. dopis.) Tudi v Gorici bode imela kupčijska in obrtnijska zbornica prav kmalu volitve, ki bi morale Slovence toliko bolj zanimati, kolikor manj se ta zbornica ozira na interese slovenskih prebivalcev. Ta zbornica pošilja dva zastopnika v goriški deželni zbor, ki šteje na levici (laški strani) toliko poslancev, kakor na desni slovenski strani. Oba zastop-

nika kupčijske in obrtnijske zbornice pa sedita med laškimi poslanci, tako da sta ona dva vzrok, da nimajo Slovenci v deželnem zboru večine, čeravno je Slovencev na Goriškem velika večina. Kakor so razvideli Slovenci predlanskem, je bil proti predlogu dr. Tonklija za razširjenje volilne pravice ravno tisti zastopnik kupčijske zbornice, kateri je bil izvoljen skoro samo s slovenskimi glasovi. To pa je dokaz, da bi Slovenci utegnili, če tudi ne zdaj, s časom pa le prodreti tudi v kupčijski zbornici, in bi potem imeli vsaj enega deželnega poslanca večine v deželnem zboru. Zato pa nikakor ne dvomimo, da bi polit. društvo „Sloga“ ob tej priliki ne storilo svoje dolžnosti in še o pravem času tudi pri sedanjih volitvah ne obudilo potrebnega gibanja med glasovalci slovenske strani. Prava politika se pripravlja, če tudi vé, da zaželjenih vspehov očitno ne more se doseči. Naši voditelji pa tudi vedó, da se tega načela niso držali in da so vsled tega mnogo zamudili.

Iz Novega mesta 29. febr. — Kakor ste morda iz družih časnikov uže posneli, umrl je v Celji 23. t. m. naš bivši župan g. Mihael Kmetič. Pokojnik se je malo poprej poročil z gospó Valenčakovo iz Celja, kamor se je tudi preselil ter se vsled tega daljnemu županovanju odpovedal. Umrl bil je rodome Belikranjec, izšolal se je v Novem mestu ter je potem pri vojaki kot aktiven častnik služboval. Ves čas svojega življenja, bodisi kot aktiven častnik ali sedaj kot stotnik v pokoju in župan bil je rajni vedno odločen narodnjak. R. I. P.

Vsled odstopa M. Kmetiča bil je v seji mestnega zbora 16. t. m. županom našega mesta izvoljen gosp. dr. Albin Poznik. Prepričani smo, da se bode novi g. župan enako svojemu predniku, vsikdar za korist mesta, kakor tudi cele Dolenjske, katere metropola je Novomesto, potegnil.

Sliši se, da se letos zopet misli napraviti na Dolenjskem kmetijska razstava. Prav tako! Ustrajno in energično delovanje bode vendar le enkrat zaspano Dolenjsko nekoliko vzdramilo. Prava pomoč zboljšati žalostni stan Dolenjske je pa edino le ustanovitev kmetijske oziroma vinarske šole in pa železniška zveza naših pokrajin s planinskimi deželami in Hrvatsko. Bog nam daj kmalu to pomoč! A.

Dovje 28. febr. (*Tombola*.) Pustno nedeljo priredila se je pri nas tombola na korist revnih šolarjev. Prav obilo ljudstva se je zbralo in večinoma le dobrovoljnih ljudi. Vse hvalevredno se je obila množica obnašala pri igri. Nobenega sitneža ni bilo zraven, ki bi bil kalil ljubi mir in razdiral občno veselje. Še le proti jutru začela se je množica razhajati proti domu. Vsak je šel zadovoljen in vesel domu, čeravno ni nobenega dobitka dobil, zadovoljen je bil, da je bil deležen tako prijaznega in prijetnega večera in kratkočasa.

Nabralo se je za revno šolsko mladež nekaj čez 42 gld. čistega dohodka. Dobra pomoč ubogim učencem.

Hvala, najlepša zahvala bodi vsem, ki so k tolkemu znesku sè svojo radodarnostjo pripomogli!

Iz Ljubljane. (*Častno občanstvo*.) Občina blejska, kjer so, kakor znano, pri zadnjih volitvah v občinski zastop narodnjaki po hudi borbi sijajno zmagali proti onim tamošnjim elementom, kateri si ven in ven prizadevajo, rajskemu našemu Bledu natvesti nemško haljo, izvolila je soglasno gospoda deželnega predsednika barona Winklerja in deželnega glavarja grofa Thurna za častna občana.

— (*Pri dopolnilnih volitvah v trgovinsko zbornico kranjsko*), dovršenih pretekli četrtek zmagala je, kakor zmiraj pri prostih volitvah, narodna stranka sijajno. Izvoljeni so bili: a) v trgovinskem oddelku Vaso Petričič in Franc Kolman vsak z 196 glasovi, Janez

Knez, Alfred Ledenig in Jože Lozar vsak z 192 glasovi. Nasprotni kandidatje E. Mayer, M. Treun, J. Zenari, L. Bürger in J. Kordin prejeli so po 61 do 58 glasov; b) v obrtniskem oddelku izvoljen je J. Horak z 1893, M. Pakič pa z 1892 glasovi; v oddelku za veliko industrijo izvoljena sta Otomar Bamberg in Karol Mali vsak z 7 glasovi, J. Baumgartner pa s 6 glasovi; v oddelku za rudarje pa Pankrac Eichelter in K. Lukmann vsak s 15 glasovi. Narodna stranka v teh dveh oddelkih ni stavila svojih kandidatov.

— (*„Ljubljanskega Lista“*) slovenske večerne izdaje uradne „Laibacher Zeitung“ prva številka prišla je na svetlo pretekli četrtek dne 28. pret. meseca. „Ljubljanski List“ naglašá v svojem programu opravičene tožbe, da nemški deželni uradni časnik „Laibacher Zeitung“ ne zadostuje potrebam kranjske dežele, ker ga ogromna večina njenih stanovalcev, nezmožna nemščine, ne more čitati. — Razen uradnih naznanil v posnetku obeta „Ljublj. List“ v kratkih člankih poročati o vseh zanimivih prigodkih na obširnem polju politike, šolstva, občinskega življenja, trgovinstva itd. — Glavni namen svoj pa imenuje „Lj. List“ vsikdar poučevati slovenski narod in pospeševati njegovo blagostanje, in v ta namen bode zadovoljno odpiral svoje predale željam in nasvetom slovenskih rodoljubov.

Vrednik „Ljublj. Listu“ je profesor Šuklje, cena za celo leto v Ljubljani 6 gold., po pošti pa 10 gold.

— (*„Kmetovalca“ prva številka*) izšla je 1. t. m. na celi poli. Ker bode „Kmetovalec“ redno le na polovici pole izhajal, dodalo se bode tekom leta toliko priloge, da bodo čast. naročniki za zaostale številke meseca januarija in februarija odškodovani. Urednik novemu listu je g. Gustav Pirc, tajnik c. k. kmetijske družbe.

— (*Imenovanje*) Naučni minister imenoval je za okrajna šolska nadzornika za Radoljico profesorja A. Senekoviča, za Kočevje pa ravnatelja B. Hrovata; minister pravosodja pa je imenoval za adjunkta pri deželni sodnji ljubljanski dr. Kavčiča, avskultanta J. Stariča pa za adjunkta okrajne sodnije v Il. Bistrici.

— (*Davkovske knjižice*.) „Slov. Narod“ prinesel je pretekle dni telegram iz Ptuja, da je finančno vodstvo štajarsko ukazalo vsem tamošnjim davkovskim uradom naročiti si izključno nemških davkovskih knjižic, in ves svet bi bil po tem telegramu sodil, da se hočejo take knjižice vsiljevati slovenskim posestnikom. — K sreči telegram ni bil natančen, ker izpuščena je bila v njem pomenljiva beseda „tudi“. — Nek štajarski Slavofob se je baje pritožil, da je dobil nemško-slovensko davkovsko knjižico, in ker so učenjaki društva „Deutscher Schulverein“ baje dokazali, da slovenščina med Nemci zato tako silovito napreduje, ker je nekaj njegovih družabnikov davke plačevalo na nemško-slovenske knjižice, odpravila se je ta očividno proti nemštvu na južnem Štajarskem obrnjena nakana bodisi državne tiskarne ali pa vse sedanje nemštvu „sovražne“ vlade. — Če bi slovenski kmet nasproti nemščini v davkovski knjižici storil kaj enacega, potem pa bi popisal Dežman cele strani svojega lističa o fanatizmu Slovencev za dobo Taaffe-Winklerjevo na Kranjskem.

— (*Vreme*.) Po lepih solnčnih dnevih, kateri so nam raztopili v ravninah zeló vso zimsko poljsko odejo, nastopilo je zopet koncem preteklega tedna snežno vreme. Sušec kaže po svoji dolžnosti zavihan rep — in beraškega gnoja bo, kakor se kaže, letos dosti.